

IZUM (Institut informacijskih znanosti) je non-profitní organizace zřizovaná slovinským ministerstvem pro vědu, jejíž sídlo je v Mariboru. Je správcem systému COBISS (Co-operative Online Bibliographic System and Services) a garantem rozvoje knihovnicko-informačního systému ve Slovinsku a mezi jeho úkoly patří i zpracování standardů ve spolupráci se slovinskými knihovníky. IZUM má rovněž vlastní odbornou, dobře vybavenou knihovnu. Aktuální informace o systému COBISS a jeho rozvoji lze získat na domovských stránkách IZUM (<http://www.izum.si/>).

Celý institut má přibližně 70 pracovníků. Organizačně je rozčleněn do tří hlavních útvarů:

- oddělení zabývající se technikou (hardwarem)
- oddělení zaměřené na rozvoj softwaru knihovnického systému a rozvoj dalších modulů
- oddělení zaměřené na zajištění služeb spojených s využitím systému COBISS pro všechny knihovny, které jej používají, a to nejen ve Slovinsku. Oddělení pořádá i vzdělávání těchto uživatelů.

IZUM se zabývá vývojem systému COBISS, který je následovníkem systému ATLAS z konce 80. let. V současné době je připravován COBISS 3 1.0 pod Windows. Slovinské knihovny tak čeká konverze současných verzí do této nové verze, která by s využitím protokolu Z 39.50 na bázi JAVA měla umožnit a usnadnit nejen práci knihovníkům, ale zejména rozšířit uživatelské využití. Záznamy jsou zpracovávány ve formátu COMARC, pro stahování (výměnu) záznamů je užíván UNIMARC. Pro vyhledávání v různých systémech včetně např. OCLC je užíváno vlastní rozhraní (COBISS), takže knihovník i uživatel se pohybují stále ve stejném prostředí (obrazovka vypadá stále stejně).

Systém COBISS ve Slovinsku používají všechny typy knihoven (národní, univerzitní, veřejné, odborné i školní), celkem asi 90 % slovinských knihoven. Propojení s dalšími soubornými katalogy knihoven zemí bývalé Jugoslávie, které používají COBISS, je automatické díky tomu, že nebylo zrušeno. IZUM rovněž zprostředkovává spojení na zahraniční souborné katalogy a databáze, protože pro jednotlivé knihovny ve Slovinsku by to bylo neefektivní. Knihovny mohou využít možnosti připojit se k OCLC, UMI, COLIB, INFORS, ISSN a Swet Scan.

V současné době fungují modul OPAC a modul katalogizace pro všechny druhy dokumentů, který zároveň umožňuje sdílenou katalogizaci, stahování záznamů ze souborného katalogu do lokálníchází. V září 1999 byl dokončen a spuštěn modul pro MVS, který je zatím testován v Národní a univerzitní knihovně v Lublani. V současné době se v IZUM připravuje zpracování modulu pro akvizici.

Zajímavý je program, který umožňuje při vyhledávání v bázi seriálů se z modulu OPAC napojit

na zpracovaná abstrakta nebo na plné texty článků uložených na serveru IZUM. Bez zajímavosti nejsou ani další přídatné programy usnadňující servisní práci (přes adresář všech slovinských knihoven, které používají systém COBISS, zpracovaný rovněž v IZUM je možné se napojit nejen na webovské stránky, online katalogy knihovny, ale i na zpracovaný přehled interní sítě dané knihovny, což usnadňuje odstraňování poruch ap.). Systém COBISS umožňuje i zpracování různých statistik. Lze například průběžně sledovat knihu v procesu zpracování a vždy se ví, kdo ji má v ruce.

IZUM má na starosti servisní služby systému nejen ve Slovinsku, ale i v ostatních bývalých jugoslávských republikách - Černé Hoře, Makedonii, Chorvatsku. Snaží se udržovat kontakty i s knihovnami v Srbsku, kde však spolupráce přece jen vzhledem k politické situaci vážně, nicméně instalované, i když neudržované systémy stále fungují. COBISS používají i dvě knihovny v zahraničí, kde žije menšina Slovinců (např. rakouský Klagenfurt).

IZUM pořádá školení pro uživatele systému COBISS ve svých dobře vybavených učebnách a školicím sále. Zabezpečuje nejen vlastní školení, ale i vydávání propagačních materiálů, návodů a příruček pro formát COMARC. Katalogizátoři proškolení v IZUM mají na základě tohoto školení a po přidělení hesla právo na vstup do systému a mohou přímo v něm pracovat. IZUM se tak snaží zajistit jednotnost ve zpracování a nižší procento chyb.

Záznamy jsou zpracovávány do lokální báze a současně do souborného katalogu COBISS. V systému probíhá okamžitá kontrola na duplicitu, která vyžaduje potvrzení, že nejde o duplicitní záznam, teprve pak je záznam uložen do souborného katalogu. Jednou za měsíc probíhá kontrola duplicit, zejména kvůli starším záznamům. V případě nesrovnalostí, které nejsou časté, je zpracovatel upozorněn elektronickou poštou nebo telefonicky. Po kontrole u zpracovatele a jeho opravě nebo odsouhlasení je záznam znovu poslán do souborného katalogu a definitivně uložen.

Členové systému (souborného katalogu) platí poplatek podle poskytovaných služeb. Pokud účastník do souborného katalogu přispívá a využívá souborný katalog jen pro zpracování záznamů, platí 150 DM, plnohodnotný uživatel (tzn., že si záznamy i stahuje) platí 200 DM.

Adresář a informace o fondech slovinských knihoven jsou pro zájemce dostupné přes souborný katalog vystavený na URL <http://www.izum.si>.

Ze zprávy o služební cestě
D. Vyorákové a I. Trtikové (říjen 1999)
vybrala redakce